

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomantky:	Petr Forman
Téma práce:	Odůvodňování trestů krajskými soudy
Rozsah práce	66 stran celkem, z toho 58 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce:	1.9.2023
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Jakub Drápal, M.Phil., Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Zaměření práce na odůvodnění rozhodnutí soudu, a to konkrétně výroku rozsudku o trestu, se zdá být v poslední době aktuální, je mu věnována pozornost v odborné literatuře, především pak vedoucím předložené diplomové práce. Diplomant se ani nijak v úvodu inspiračními zdroji netají, chce navázat na studii provedenou relativně nedávno vedoucím jeho práce spolu s kolegyní Tomšů, kteří pozornost zaměřili na rozsudky okresních soudů. V tomto směru nelze zaměření diplomové práce nic vytýkat. Bohužel ale název práce je poněkud zavádějící, resp. nejasný, není totiž zcela zřejmé, na co autor chce svou pozornost zaměřit, zda má jít o činnost krajských soudů rozhodujících v trestních věcech jako soudy prvního stupně, popř. zda má jít o soudy druhého stupně, podobně není zcela patrné odlišení odůvodnění výroku po jeho vyhlášení, tj. ústní, a odůvodnění v písemném vyhotovení rozsudku (případně i usnesení, šlo-li by o rozhodnutí krajského soudu v řízení o odvolání). Toto upřesnění bych očekával již v samotném názvu práce, popř. alespoň v jejím podtitulu.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti především z oboru trestního práva procesního, ale též ústavního, s ohledem na zpracování práce pak podle volby i z doprovodných věd kriminálních, zejména pak kriminologie,

- vstupní údaje a jejich zpracování – autor se chtěl zabývat současnou aplikační praxí, nemohl však odhlédnout od stávající právní úpravy a jejího výkladu v odborné literatuře a judikatuře, příp. mohl zohlednit zkušenosti zahraniční či historické,
- použité metody – v zásadě odpovídají tématu, autor zvolil kriminologický výzkum, v němž prováděl analýzu vybraného vzorku soudních rozhodnutí, v nichž po vzoru přístupu vedoucího práce detekoval zájmové informace, které pak statisticky zpracovával, v úvodní teoretické části, která má převážně kompilační charakter, pak představil svůj náhled na požadavky kladené na řádné odůvodnění soudních rozhodnutí ve výroku o trestu.

3. Formální a systematické členění práce

Práce má zcela svébytnou strukturu, která zcela neodpovídá běžné struktuře a členění, jak jsou užívány v diplomových pracích, byť v zásadě povinné náležitosti obsahuje. V mnohých ohledech se v tomto směru práce v určitých ohledech vymyká a lze zde shledat některé zvláštnosti vzbuzující pochybnosti, včetně řady nepřesností. Autor sice rozdělil práci do 7 číslovaných kapitol, ovšem zařadil mezi ně (poněkud netradičně) nejen úvod a závěr (což činí i někteří jiní autoři), ale zcela proti zvyklostem též kapitolu „zdroje“, čímž minil soupis odborné literatury a dalších zdrojů, z nichž při psaní práce vycházel. Navíc má v posloupnosti číslování chybu, když kapitolu 5. má v práci uvedenu dvakrát (jednak jako porovnání odůvodňování trestů okresními a krajskými soudy a jednak jako závěr). Samotnou práci tak tvoří vlastně jen 4 kapitoly, přičemž autor sám v úvodu uvedl, že je vlastně rozdělena do dvou částí – teoretické a empirické. Toto dělení se ovšem v systematické promítnuté do obsahu práce nijak neprojeví. Jde o jiné číslování, a sice pomocí římských číslic, posloupnost obou řad je ovšem poněkud neobvykle zcela samostatná, takže do I. teoretické části je zařazena kapitola 2. o odůvodnění trestu (žádná jiná další kapitola sem ale zařazena není), pod nadpis II. empirická část pak kapitola 3. s popisem výzkumu a zřejmě (ač to z ničeho než posloupnosti kapitol nevyplývá) i kapitola 4. s výsledky (jí totiž žádný nadpis s římským číslováním nepředchází). Ovšem kapitole 5. o porovnání odůvodňování trestů okresními a krajskými soudy (s chybou v psaní v názvu kapitoly v obsahu) předchází nadpis (zřejmě vyššího řádu) „IV. Porovnání odůvodňování trestů okresními a krajskými soudy“, což jen do členění vnáší další zmatek. Chybí tak kapitola s označením III., navíc název kapitol s různou úrovní s číslováním IV. a 5. je též, do kapitoly IV. žádná další kapitola podřazena zřejmě být nemá, pokud její součástí nemá být kapitola se závěrem, chybně označená opět číslem 5., resp. i kapitola 6. o zdrojích.

Lze se jen domnívat, že zřejmě došlo ke změně struktury práce na poslední chvíli, ovšem tuto změnu autor neprovedl řádně a důsledně, takže vznikl chaos s členěním vykazujícím řadu chyb. Jinak kapitoly číslované průběžnou řadou s arabskými číslicemi jsou dále vnitřně členěny.

Jde-li o věcnou stránku, autor nejprve představil svůj náhled na potřebnost a řádnost písemného odůvodnění v obecné úvodní kapitole 2., která je velmi stručná s řadou zavádějících tvrzení (viz níže). Především ale mnoho tvrzení vychází z potřebnosti odůvodnění rozsudku obecně, což se zcela nepromítá do názvů některých podkapitol, byť si autor jistě uvědomuje rozdíl mezi povinností odůvodnit trest ústně po vyhlášení rozsudku a povinností jej odůvodnit v písemném vyhotovení. Sporovat by bylo možno správnost názvů a obsahovou náplň i jiných podkapitol. Tak např. v podkapitole nazvané „odůvodnění trestu v českém právním řádu, teorii a judikatuře“, kterou zřejmě minil požadavky či nároky na odůvodnění trestu v uvedených oblastech (neboť trest jako sankce uložená za protiprávní jednání má být odůvodněn jen v individuálním právním aktu, jakým je typicky soudní rozsudek), velmi stručně (až fragmentárně) zmínil některé zákonné, judikaturní a teoretické požadavky na náležitosti odůvodnění výroků rozsudků soudů o trestu. V kapitolách 2.4. (náležitosti a vady odůvodnění) a 2.5. (řádné odůvodnění) zase míní zřejmě jen odůvodnění toliko výroku o trestu a jen v písemném vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně, což ovšem do názvů kapitol vůbec nepromítá. Jakkoliv to snad má být ze změření práce patrné, měl by být pisatel ve svém

vyjadřování přesný, zvláště žádá-li to po jiných (soudech) a chce je za to kritizovat, resp. uvažuje-li sám na jiných místech v různých úrovních obecnosti (viz např. podkapitulu 2.1. o nezbytnosti jednak odůvodnění obecně – jednak odůvodnění trestu – jednak písemného odůvodnění trestu). Takových zjednodušujících a vlastním potřebám přizpůsobených vyjádření je v práci celá řada, včetně názvů kapitol, kterým pak zcela neodpovídá jejich další obsah.

4. Vyjádření k práci

Pro mě jako oponenta je velmi obtížné se k práci vyjadřovat, protože zcela nesouzním s tím, že by bylo možné exaktní měření neexaktních vstupních údajů, jako je tomu u matematického měření odůvodnění ryze individuálního právního aktu, jakým je soudní rozhodnutí. Každé rozhodnutí a proces jemu předcházející je totiž jiný, v každé věci je třeba reagovat na jiné okolnosti, při odůvodňování rozhodnutí je zpravidla pozornost věnována především tomu, co se jeví být sporným, než otázkám jasným, obviněný může svou vinu uznávat, být si jí vědom, tím i vědom potřebnosti potrestání, se státním zástupcem coby žalobcem být zcela ve shodě ohledně druhu hlavního trestu, někdy dokonce i ohledně jeho výměry, pozornost může být zaměřena na vedlejší trest, popř. na současně ukládané ochranné opatření, jindy tomu může být naopak. Ne vždy i v případech vyšší míry shody jsou splněny podmínky pro vyhotovení tzv. zjednodušeného rozsudku, zaměříme-li pozornost jen na odůvodnění výroku o trestu v písemných vyhotoveních rozsudků krajských soudů rozhodujících v prvním stupni, jak to zjevně činil diplomant, ač to z mnoha jeho vyjádření nevyplývá a zcela jednoznačně to nedeklaroval ani v úvodu (uvedl to jen v předposlední větě 4. odstavce úvodu, ovšem ostatní pasáže lze vykládat i jinak; dokonce to nevyplývá ani z představení zkoumaného vzorku rozhodnutí v bodě 3.4., což považuji za vadu značně matoucí čtenáře a vnášející nejistotu do všech možných závěrů autora).

Struktura práce a předmět zkoumání má kopírovat ve své podstatě práci Drápala a Tomšů, což na jednu stranu (předestřenou v práci) má být její výhodou, na stranu druhou ji též znatelně limituje, neboť autor nekriticky přejímá metodologii i výchozí teze z tohoto prvotního zkoumání, jímž se cítí být vázán, a to již jen proto, aby mohl na závěr provést srovnání výsledků svého zkoumání s výsledky zkoumání označených autorů. V tom se projevuje též obtížnost hodnocení práce pro jejího oponenta, pokud diplomant navazuje na teze vedoucího práce (Jakuba Drápala), které přejímá, je pak otázkou, nakolik má jít o oponenturu původní studie, na niž je navazováno, a nakolik samotné práce diplomantovy. To činí hodnocení obtížným, je zapotřebí oprostít se od kritiky vzoru a zaměřit pozornost jen na samotné dílčí zpracování autorem. To mohu demonstrovat na základě celého zkoumání. Tak např. v první úrovni má být zkoumáno, zda byly označené vybrané okolnosti konkretizovány či nikoli, přičemž za nedostatečný se po vzoru původní studie jevil autorovi prostý odkaz na § 41 písm. l) tr. zákoníku, jak vyplývá z příkladu 1a v bodě 2.4.2. Nikde v práci se přitom nedočteme, s jakým zněním zákona ten který soud pracoval, s jakým pro své potřeby sjednocení pracoval autor diplomové práce, z jakých důvodů ten který odkaz považoval či nepovažoval za dostatečný, a to i vzhledem k různé míře obecnosti či četnosti prvků u každého jednotlivého písmene polehčujících (i přitěžujících) okolností etc. Tak např. uvedené ustanovení § 41 písm. l) tr. zákoníku v nyní účinném znění (s nímž se obvykle, není-li výslovně uvedeno jinak, pracuje) obsahuje jako polehčující jedinou okolnost doznání k činu. Není vůbec zřejmé, jak by dále měla být taková okolnost konkretizována, aby uspokojila nároky autora diplomové práce. Vždyť přece není možno jednoduše odtrhnout pasáž věnovanou odůvodnění výroku o trestu od odůvodnění výroku o vině, na kterou bezprostředně navazuje. Je zcela zbytečné odůvodňovat zevrubněji, že se obviněný k činu doznal, když tomu předchází pasáž s jeho výpovědí a s následným hodnocením důkazů pro účely odůvodnění skutkových zjištění týkajících především výroku o vině, ale i následného výroku o trestu. Proč by to mělo být znovu rozváděno při odůvodňování trestu, když o pár odstavců výše je to zevrubně uvedeno? Podobně by tomu

bylo, pokud by šlo o § 41 písm. l) tr. zákoníku v jeho původním znění účinném též v roce 2016 (a to až do 30.9.2020), v němž bylo za polehčující okolnost označeno napomáhání při objasňování vlastní trestné činnosti nebo významné přispění k objasnění trestného činu spáchaného jiným. Opět i zde bude dostatečně srozumitelný a jasný odkaz na tuto polehčující okolnost, protože naplnění podmínek této polehčující okolnosti bude dostatečně jasně vyplývat z odůvodnění výroku o vině. Autor přebírá i další teze, že odkaz na předchozí pasáže musí být dostatečně určitý, k čemuž dává některé příklady označené za vhodnou i nevhodnou praxi. Pro čtenáře je ovšem obtížné k tomu zaujmout stanovisko, protože tyto předchozí pasáže nezná a autorovy závěry o dostatečnosti či nedostatečnosti nemůže nijak ověřit. Podobně jako autor kritizoval soudy, že nezbývá než jim věřit, pokud neodůvodnily trest podle jeho představ, nezbývá ani čtenáři práce než jejímu autorovi věřit, že v předchozích pasážích není uvedeno nic, co by parametry jednotlivých okolností naplňovalo. Jsem ovšem přesvědčen, že tomu tak není, že při odůvodnění výchozích parametrů, na jejichž základě je vybírán druh trestu a jeho výměra (v mantinelech vyplývajících ze zákona s ohledem na závažnost trestného činu uvedeného ve výroku o vině), se běžně odkazuje co do povahy a závažnosti činu na rozsáhlé předchozí pasáže, v nichž je zevrubně pojednáno o právním statku, do něž bylo zasaženo, jsou tam rozvedeny okolnosti, za nichž byl čin spáchán, jaká byla forma zavinění, co bylo pohnutkou činu (zvláště je-li znakem skutkové podstaty) etc. To není nic neobvyklého, nestandardního, ale podle mého soudu ani vadného (ani to tak aplikační praxe nevnímá). Podobně bych mohl zpochybnit i druhý krok testování v obou studiích, a sice provedení či neprovedení vážení ve smyslu požadavků vznášených v dílech Jakuba Drápala po cizozemském vzoru (s odkazem na práce P.M.Schuyt). Do publikování prací Jakuba Drápala (které následovaly po roce 2016, z něhož pochází zkoumaný vzorek rozhodnutí) si troufnu tvrdit, že zřejmě jen málokdo (pokud vůbec) v České republice věděl o existenci Pauline Schuyt či dokonce o její práci. Podobně ani soudy neuvažovaly v těchto intencích, nebylo to po nich vyžadováno zákonem ani aplikační praxí, proto ani toto specifické vážení vztahené k jednotlivým okolnostem (zpravidla neprováděly, přesto to nebrání autorovi označit absenci takového postupu za vadu (příčemž v úvodních pasážích jakkoliv nedostatečné zdůvodnění trestu označuje za vadné a tím vlastně i za nezákonné). Na jeho mínění nic nezmění ani výsledek jeho vlastního zkoumání, z něhož vyplývá, že vážení odpovídající jeho představám splňují soudy jen ve 3 % případů, tj. z jeho pohledu je 97 % nesprávných, vadných a tím i nezákonných. V úvodních pasážích přitom naznačuje, že bez řádného odůvodnění (navíc odpovídajícího jeho představám, které ovšem nejsou obecně sdíleny ani praxí, ani naukou) jde o trest vlastně nezákonný, který nadto ani nemůže být řádně konkretizovaný (viz bod 2.1.2. – s výslovným odkazem na Jakuba Drápala). Přitom konkretizace trestu ve výrokové části (řádné označení druhu trestu, případně jeho zaměření, je-li toho třeba, jakož i určení jeho výměry) zcela jistě může být provedena řádně, aniž by následně došlo k jeho řádnému odůvodnění, to jsou dvě zcela odlišné otázky (byť je mezi nimi vzájemný vztah – jistě nelze správně odůvodnit nesprávné řešení ve výroku). Osobně bych se mnohem spíše zamýšlel, pokud bych při svém kriminologickém zkoumání dospěl k závěru, že ostatní (a zde navíc hovoříme o soudech) chybují v 97 % případů, zda není mnohem spíše chyba v mém původním úsudku, v mém vstupním údaji, požadavku, hypotéze či predikci, s níž zkoumání zahajuji, než že označím postup soudů z drtivé většiny za nezákonný, a to zvláště za situace, pokud zkoumaná rozhodnutí prošla kontrolou nejen dotčených stran, ale mnohdy též soudy vyšších stupňů, a to leckdy nejen obecné soudní soustavy, ale i Ústavního soudu. Přitom tvrzenou nezákonnost, či dokonce protiústavnost (s ohledem na teze vyřčené v úvodních teoretických pasážích) by mohl konstatovat mnohem spíše některý z nadřízených soudů. Ovšem nevšiml jsem si v žádné ze statistik, že by rozhodnutí soudů byla označována z 97 % jako vadná, ba dokonce přímo nezákonná či až protiústavní, což by mělo zřejmě vést k jejich zrušení.

Takto bych mohl pokračovat dále a polemizovat s jednotlivými vstupními tezemi, zaměřením otázek a „měřením“ podrobnosti odůvodnění výroku o trestu na základě takto nejasných parametrů, což pak má vést k přesným (exaktním) údajům dovedených do desetin procent, jak moc řádné či neřádné je odůvodňování trestů českými soudy. Přitom kdo dobře zná českou i zahraniční aplikační praxi, zpravidla v porovnání se zahraničím hodnotí písemné odůvodnění českých rozsudků jako velmi obsáhlé a zevrubné (můžu zmínit jen subjektivní posouzení své vlastní i kolegů soudců z Nejvyššího soudu, jichž jsem se na to tázal, provedené na základě znalosti rozsudků cizozemských soudů předkládaných Nejvyššímu soudu v agendě Tcu o jejich uznání pro účely zápisu do rejstříku trestů, ze srovnání vyplývá, že v zahraničí se zdaleka tak podrobně nezdůvodňuje jako u nás – pravda, týká se to především výroku o vině).

Od této polemiky, která se v mnohém může týkat i vzorové studie, se však pro účely hodnocení práce musím oprostít.

I přes výše uvedené je možno práci vytknout ale i některé vlastní dílčí nedostatky. Ty počínají pochybnosti vzbuzujícím názvem práce či její neujasněnou strukturou, jak o tom byla zmínka shora. Především ale spatřuji nedostatky v řadě tezí uváděných především v úvodní teoretické části, která má převážně kompilační charakter, některé z tezí jsou přebírány nekriticky, bez souvislostí a bez jejich zpochybnění. Navíc je pak autor využívá k vlastním mnohdy až absurdním závěrům – např. že odůvodnění trestu je významnější než odůvodnění viny, když bez viny nemůže být trestu. Bohužel na více místech práce se projevuje určitá neujasněnost souvisejících procesních otázek, jejichž zevrubná znalost je předpokladem i správného kritického hodnocení v rámci kriminologické nadstavby. Může jít o mnoho až úsměvných a bez jakýchkoliv pochybností uváděných prohlášení, ať již šlo o hypotézy a predikce, s nimiž do výzkumu autor vstupoval, nebo o jeho zkratkovité závěry. Např. může jít o vstupní tezi, že trest ukládá profesionální soudce (viz např. druhý odstavec úvodu či bod 2.1.2), a proto by měl být nejen správně vybrán, ale i odůvodněn, ač autor zřejmě v práci chtěl pojednat vlastně výlučně o rozhodování krajských soudů rozhodujících v prvním stupni, které (podle některých výlučně, podle jiných zásadně) mohou rozhodovat jen v senátu složeném ze předsedy senátu, kterým může být jen soudce (profesionál), a dvou přísedících (tj. laiků), kteří mají stejně hodnotný hlas jako soudce - profesionál. Z toho vyplývá, že minimálně z poloviny (při poměru hlasů 2:1, pokud by soudce-profesionál spolu s jiným přísedícím přehlasoval druhého), případně ze 2/3 (pokud hlasovali všichni shodně), popř. dokonce ze 100% (pokud přísedící přehlasovali soudce) se na rozhodnutí o trestu v České republice v takových případech podílí laik, přitom odůvodnění takto učiněného rozhodnutí musí předseda senátu odůvodnit zcela v souladu s rozhodnutím senátu, byť by třeba s takovým výrokiem sám nesouhlasil (nesouhlas může uvést jen v tzv. separátním votu v neveřejném protokolu o hlasování). Jenomže takové tezi o tvorbě výroku o trestu soudcem - profesionálem, která je zjevně nesprávná a v rozporu se zákonnou úpravou, je pak budována celá série dalších tezí. Podobně až úsměvně se jeví další předpoklad autora, že na krajských soudech soudci rozhodující v prvním stupni mají menší nápad věcí, a proto mají na odůvodnění trestu více času, proto by mělo být odůvodnění zevrubnější. Jde o jedno z mnoha vyjádření podaných absolutně, rezultativně, bez jakýchkoliv pochybností a zamyšlení, na kterých pak stojí další autorovy vývody. Autor však zjevně vůbec nezná tuto agendu, která v soudnictví patří mezi nejnáročnější jak z hlediska odborného (např. s potřebou zevrubně zohlednit poznatky z jiných právních odvětví), tak i časového, trestní spisy jsou zpravidla rozsáhlé, čítají nezřídka tisíce až desítky tisíc stran, čemuž odpovídá rozsah dokazování (zvláště v roce 2016, kdy ještě nebylo v těchto věcech zpravidla možno využít konsenzuálních způsobů řešení trestních věcí), což vše v souhrnu bohatě vyvažuje nižší četnost věcí (v aplikační praxi je velmi dobře známo vyšší opotřebení soudců vytižovaných těmito věcmi, kteří pak na některých soudech po odsloužení příslušného počtu let v dané agendě mohou „za odměnu“ přejít na tzv. odvolací úsek). Kromě toho teze o nedostatečném odůvodňování trestů ztlačí situaci, v jaké krajské soudy v prvním stupni rozhodují. Typické je rozhodování

o trestných činech s dolní hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody ve výši nejméně 5 let (ostatních trestných činů ve smyslu § 17 tr. řádu, které by tuto podmínku nemusely splňovat, je sice celá řada, nicméně reálně jejich projednávání je spíše raritní; to spíše se může stát, že věc žalovaná jako závažný trestný čin bude posléze po soudním projednání překvalifikována na méně závažný). Za takové situace ale prakticky jiný trest než odnětí svobody nepřichází do úvahy, navíc nebude-li využito ustanovení umožňující uložit trest pod dolní hranici jeho zákonné trestní sazby (typicky o mimořádném jeho snížení podle § 58 tr. zákoníku), je možno uložit jej jen jako nepodmíněný. S takovými zákonnými parametry a důsledky plynoucími ze zákona se mnohdy i automaticky počítá, soudce je jen stručně zmíní, pak již jen zdůvodňuje konkrétní výměru trestu, resp. splnění zákonných podmínek pro uložení vedlejšího trestu v příslušné výměře.

Takto bychom mohli pokračovat v polemice s celou řadou tvrzení (mnohdy i nekriticky přebíraných z jiných děl a braných za dané). Jako příklad lze uvést (údajně převzaté) tvrzení, že písemné odůvodnění má být „jediný okamžik, ve kterém je možno zkoumat, jaké úvahy soudce vedly při ukládání konkrétního trestu“ (pomineme-li stylistickou a obsahovou nesmyslnost vyjádření – odůvodnění jistě nemůže být okamžikem), což autor doplnil v poznámce pod čarou doplňujícím textem, že je tomu tak „kromě okamžiku ústního odůvodnění“, které ale prý nemusí obžalovaný ani další osoby vůbec slyšet, na což pak autor navázal zmínkou, že existuje možnost písemné odůvodnění nevyhotovit, což má údajně způsobovat, že některé principy trestního procesu nejsou zcela naplněny (aniž by uvedl které). To jsou vlastně veškeré teze vyřčené v podkapitole 2.1.3., zda je nezbytné rozsudky písemně odůvodnit. Zmíněné teze tak nejsou vůbec rozvedeny, není řečeno, jaké principy jsou tím narušeny, není dostatečně odlišováno, zda je možné vyhotovit tzv. zjednodušený písemný rozsudek (tj. neobsahující písemné odůvodnění), např. právě konalo-li se hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného, což se naznačuje poznámkou pod čarou, apod. Takových vyjádření je ovšem celá spousta a o každém jednotlivém by bylo možno vést polemiku, každý takový rezultat vzbuzuje řadu otázek a pochybností. To ale především ubírá na víře, že průzkum mohl být proveden řádně, že autor byl vůbec schopen náležitě posoudit odůvodnění rozsudků krajských soudů.

Jde-li o jádro práce, zdá se, že autor pracuje jen se dvěma alternativami – odůvodnění rozsudku (a to konkrétně výroku o trestu) je buď řádné, anebo naopak vadné. Řádné odůvodnění má být jen takové, které je prosté (jakýchkoliv) vad – viz výzkumná otázka v bodě 3.1. (dostatečnost odůvodnění znamená, že je absentují vady odůvodnění). Dále za velmi problematický (a podle mě nesprávný) lze označit vstupní metodický přístup, že za správné lze označit jen takové rozhodnutí, které naplňuje všech 6 autorem označených kategorií kritérií (okolnosti), z nichž pátou a šestou tvoří okolnosti polehčující a přitěžující, na které (pro jednoduchost prezentace nesprávnosti představ autora) lze zaměřit pozornost. Zřejmě tak autor počítá s tím, že nemůže nastat situace, kdy by ani jedna z polehčujících nebo přitěžujících okolností nemohla nastat a nebyla tedy soudy zjištěna, protože deklarovanou vadou je jen její neuvedení do odůvodnění. Přitom to tak zcela nepochybně není, mohou existovat a existují případy (které ostatně jsem měl i ve své vlastní aplikační praxi), kdy v daném případě žádná z nich nefigurovala, resp. nemohla být konstatována. Rozhodně přitom nejde o to, zda ji soud „využil“, jak zcela nesprávně autor uvádí (viz str. 47 pod tabulkou). Soud žádné okolnosti nevyužívá, jen aplikuje právo na zjištěný skutkový stav, tj. podřazuje zjištěný skutkový stav pod jednotlivá zákonná ustanovení, a to jen tehdy, pokud jsou jeho podmínky splněny. Buď je zjištěn takový skutkový stav, který dané okolnosti polehčující nebo přitěžující odpovídá nebo nikoli, vada rozhodnutí by mohla být vytknuta jen tehdy, pokud by byla zohledněna určitá polehčující či přitěžující okolnost, ač tomu skutkový stav neodpovídá, popř. by tomu bylo zcela naopak. To se ovšem ve výzkumu nezjišťuje. Vytýkat tak soudům malý (či nedostatečný) počet „využitých“ okolností

polehčujících či přitěžujících je proto již z povahy věci nesmysl. Také autor nikde nevysvětluje, v čem má spočívat kategorie „individualizovaných“ okolností, které nebyly „využity“, tomu opravdu nerozumím, jak soudy mohly individualizovat „nevyužité“ okolnosti, zda to má znamenat, že se zabývaly otázkou, zda byly naplněny či nikoli, a odůvodnily, proč její naplnění neshledaly, či zda to znamená něco zcela jiného. Takto bez vysvětlení to působí velmi zmatečně a nevěrohodně. Ani další pasáž věnovaná těmto okolnostem (4.3.) příliš mnoho informací nepřináší, snad jen jde o statistiku, které okolnosti polehčující či přitěžující shledávaly soudy za naplněné nejčastěji, což nijak nedokládá řádnost či neřádnost postupu soudů při jejich aplikaci a následném odůvodnění.

Takto bych mohl pokračovat dál a rozporovat jednotlivá tvrzení a údajná zjištění autora. Jsem dalek považovat veškerá rozhodnutí soudů za dokonalá, stejně tak to platí i pro odůvodňování. V práci jsem vůbec nezaznamenal, že by autor odlišoval správnost výroku od řádnosti odůvodnění, dokonce se spíše zdá, že řádností odůvodnění dokonce podmiňuje správnost výroku. Takové myšlenky, kdyby se měly prosadit, by ale zcela nabouraly celý systém trestní justice, která vychází z toho, že opravné prostředky mohou směřovat toliko proti výroku rozhodnutí a nikoli jeho odůvodnění. Podle mě neplatí ani teze, s níž se tak trochu implicitně v práci počítá, že odůvodnění je buď řádné a bezvadné, a tedy i zákonné, anebo naopak neřádné, vadné, a proto i nezákonné, či dokonce protiústavní. Realita je mnohem plastičtější, odůvodnění může být lepší či horší, propracovanější či méně propracované, detailnější či méně detailní, etc. Dokonce může být i povrchní, a přesto nebude dán důvod pro kasační zásah nadřízených soudů v opravném řízení, neboť výrok ob stojí (postačí např. vysvětlit důvody v rozhodnutí o opravném prostředku), také proti němu nemusejí strany nebrojit, protože jej uznají za správný, popř. nebrojí proti němu státní zástupce a nadřízený soud jej v neprospěch obviněného nemůže napravit apod.

Mám-li na práci něco ocenit, je to především snaha autora, s níž práci zpracoval, je třeba ocenit především zpracování poměrně velkého množství rozhodnutí.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn, autor představil vlastní studii zaměřenou na předložené otázky řádnosti odůvodňování trestů krajskými soudy rozhodujícími v trestních věcech v prvním stupni (ač i v tomto zaměření své myšlenky pregnantně neformuloval).
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Diplomant zpracoval práci samostatně, využité zdroje poznání (zejména v úvodní teoretické části) označoval. Nejde o plagiát, byť autor využíval vzorové postupy jiných, aplikoval je na vlastní zkoumaný vzorek rozhodnutí.
Logická stavba práce	K tomu je možno odkázat na pasáže uvedené shora (kdyby tento odkaz byl málo konkrétní, pak jde zejména o pasáž v bodě 3. posudku). Autor logicky postupoval od obecného ke konkrétnímu, nejprve představil teoretická východiska zkoumání, pak vědecký úkol, metodiku, zkoumaný vzorek rozhodnutí, vlastní analýzu, resp. posléze porovnání s obdobnou studií.

Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	<p>Autor citoval z cizích prací způsobem v České republice značně neobvyklým (byť nikoli zapovězeným), opět je zde jednoznačně patrný inspirační vzor čerpaný z prací vedoucího diplomové práce. Já osobně nepovažuji zvolený tzv. harvardský způsob citací za vhodný (jméno a rok), pro čtenáře je velmi nepřehledný, nutí jej buď si pamatovat díla konkrétního autora v jednotlivých letech, nebo neustále citaci konfrontovat se seznamem literatury. Výhodné to snad může být, není-li cizích zdrojů mnoho, u rozsáhlejších seznamů je to ale nepřehledné a značně nepraktické a zatěžující čtenáře. Za mnohem vhodnější považuji systém průběžných poznámek, který je tradiční nejen u nás, ale i v okolních zemích. Kromě toho systém zvolený autorem je pro neznalého čtenáře značně matoucí. Tak např. autor hojně odkazoval na jiné dílo T. Gřivny – (Gřivna, 2013, s. ...) – viz str. 3, 5 a další, ač v seznamu literatury žádné jeho dílo uvedeno není. Čtenář proto má zřejmě projít celý seznam literatury a hledat dílo z roku 2013, aby doufal, že to je oním myšleným dílem, kde Gřivna je neoznačeným spoluautorem díla – Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck? Řekl bych, že tento způsob citace dokonce ani není v souladu s harvardským systémem citování podle ČSN ISO 690:2011. Jinak přehled použité literatury je adekvátní práci a zvolenému tématu, v seznamu literatury jsou zastoupena díla česká nebo slovenská, ale i anglicky psaná. Poněkud nedůvěryhodně působí odkazy na dílo Pauline Schuyt (Verantwoorde straftoemeting) v originále, tj. holandsky (ovšem při dnešních možnostech elektronických překladů to jistě není vyloučeno, zvláště, je-li práce dostupná v elektronické podobě).</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka analýzy je dostatečná – viz k tomu ale vyjádření shora.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je pěkná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou vyznačeny (ke zmatkům ohledně číslování a úrovně kapitol – viz výše). Autor s ohledem na kriminologické zkoumání využíval tabulek i grafů.
Jazyková a stylistická úroveň	Z hlediska jazykového a stylistického je práce na slušné úrovni, v některých ohledech shledávám jazykové nepřesnosti, přílišné zkratky (ve stylu necht' si čtenář domyslí), jakož i vady stylistické.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	<p>Práci doporučuji k obhajobě.</p> <p>Autor by mohl při obhajobě vysvětlit, proč neuznává jako dostatečný odkaz na předchozí pasáže odůvodnění rozsudku, zejména jde-li o tytéž otázky, kterým byla věnována zevrubná pozornost pro účely učinění skutkových závěrů, případně i</p>
---	---

	právního posouzení skutku (např. jde-li o povahu a závažnost činu z hlediska zasaženého objektu, okolností, za nichž byl čin spáchán, formou zavinění, etc.). Dále by mohl vysvětlit, v čem spatřuje největší nedostatky odůvodnění trestů v písemných vyhotoveních rozsudků.
Navržený klasifikační stupeň	2

V Praze dne 24.9.2023

JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.
oponent